

עין ביבמות שם וא"כ אכתי אינו אלא מדרבנן דער מיתה לטול כתובתה דהוי מחון ודאי אינו מה"ט דעד אחד אינו קא למחון ומ"ט הרשב"א דע"א בביבמות נאמן מה"ט היינו מלמא ואע"ג דבש"ס הש"ס סוכר דע"א נאמן אפי' בחמון היבא דעבידא לגלויי ומה שאמרו אין האמין יורדין לנחלה

היינו בעד מפי עד אכל בעד המעיד מפי עצמו נאמן גם לנחלה כבד חלקו עליו בזה ועיין בריב"ס סי' קכ"ה וקפ"א וקפ"ב דהעלה דבמחון אין חילוק בין מלמא דעבדי לגלויי לעולם אין ע"א נאמן ועיין רמ"א סי' ל"א

ויעיין בתו' ס"פ גט פשוט למ"ד שיעבורא לאו דאורייתא אפי' שיעבד בפירוש לא מהני וקשה היכי משכחת שבועת ד' סה"י בין שניהם ולא בין היורשין הא יורשין לא מחייבי כלל ואפשר דמיידי מפקדון והלוואה דפקדון גרידא ה"ל הילך מיהו להראב"ד הלואה ופקדון ומורה לו בלחמ מחן פסוק ועיין סי' פ"ח וכן חובש חוב אצלו עולמו ע"פ ויכולין אנו לפרש המקרא בפקדון וע"א אלא דלשנא דקרא משמע דכתיב אדם אחד לא בשבועת השומרים או בשבועת דמכ"מ ועיין ס"פ גט פשוט משמע דס"ל לרב ושמואל אפי' במלוה הכתובה שיעבורא לאו דאורייתא וכמ"ש הש"ך אלא דרב ושמואל בל"א לא סבדי כלל משא"ל ודאי' בפ' כל הנשבעין ולא בין היורשין דאינו לא סבדי כלל משא"ל ודאי' בפ' כל הנשבעין ועיין בסו' ס"פ שבועת הדיינין דגם לאביי דס"ל ברי ושמ"י ברי עדיף נמי לא ס"ל האי דרשא אלא מפרש שבועת ד' בין שניהם שהשבועת חלה בין שניהם אלא"כ ה"ה הך אמורא דלא ס"ל שיעבורא לאו דאורייתא אפי' במלוה הכתובה נמי לא סבדי האי דרשא בין שניהם ולא בין היורשין חו' יש להקשות אלא"כ דרב ושמואל דס"ל שיעבורא לאו דאורייתא אפי' במלוה הכתובה הא דהניא בפ"ק דקידושין דף ט"ז ואלו מעניקין לסם היוצאים בבנים וביובל ובמיתת הארון ואמה הסבדי' בסמינן והיכי משכחת העניקה במיתת הארון הא אינו גובה מיורשין אפי' כתובה בחורה ובס"פ ס"פ ג"פ פריך לרב ושמואל מחסור בור ומשני כשעמד בדין וכו' ל"ש הך סיניא ואפשר דהך העניקה במיתת ארון אינו חוב אציהם אלא חוב עולמן ומנכסי עולמן לריך ליתן העניקה אפי' אם לא הניח אציהן נכסיהם דה"ל כאלו קנו יורשין עבד והוליו לחירות ואע"ג דלא קנו לוי' משולם דהא נפיק במיתת ארון מ"מ בב"א בא הקנין והחירות. אך דסבדא לא מפרש הכי וז"ע. ועיין בהר"א פ"ק דמלוא שכתב בשם הר"ר יונה דאינו גובה משכח ששכחו יתומים ובפרק י"ש בביר אמרין ולא הכותם בחזנות משום חנאי כתובה ומקולי כתובה משמע דאי לא מקולי כתובה ה"ה גובה מוון אשה והכותם משכח ששכחו יתומים משום דמזון האשה והכותם הוי עיקר חיובא על יתומים ע"פ וא"כ ה"ה נמי הכא בהעניקה העבד במיתת ארון דהוי עיקר חיובא של יתומים ודוק. ועיין בפ' הניזקין דף ג' אחר מה זוטרא ברי' דר"ג משמי' דר"ג ש"ט היולא של יתומים אפי' שכתוב בו שבה אינו גובה אלא חן היבבורים אחר אביי דרש דבש"ס דינו בביבמות ומימי מויבורי' א"ל רבא הכי השתא בש"ס דינו מדאורי' בביבורות שני' בחון תעמוד והא"ש כו' מה דרבו של איש להוליא פחות שבכלים ומ"ט אמרו בש"ס בביבמות כו' וגבי יתמי אוקמה רבנן דאורייתא אלא הכא כיון דמדאורייתא בעדות אפי' מיתמי נמי בעדות ולרבא והני אברהם חזיה אין נפרשין מנכסי יתומים אלא מויבבורים ואפילו הן ניזקין והא דניזקין מדאורייתא בביבורות דנ"ט וכתבו חו' ד"ה כיון וז"ל נראה דסבר שיעבורא דאורייתא דאי דרבנן אפי' דמיני' דיד' דיש מדאורי' בעדות מיתמי חתא בביבורות כיון דמדאורייתא לא גבי כלל ומה זוטרא ואביי ס"ל דיתמי בביבורות ז"ל דקא סבדי שיעבורא לאו דאורייתא דאורייתא כיון דרבא דהוא בתרא ע"כ סבר שיעבורא דאורייתא ודחם הרשב"א בפ"ק דקידושין דכ"מ שיעבדו בפי' אפי' למ"ד בעלמא שיעבורא לאו דאורייתא כשיעבוד מודה. אלא דבתי' משמע בס"פ ג"פ למ"ד שיעבורא לאו דאורייתא אין לחלק ואפי' שיעבוד מפורש לא מהני :

אך דבלא"ה אין ק"י"ל שם דלא כרבא וכמו שכתב הר"ק בפ' הניזקין דק"י"ל כר"ג ומה זוטרא ואביי דר"ל רבא רבא יחיד לגבייהו וע"ש וכן מובאר בעיור ובש"ס כ"ח אלא איפכא קשה כיון דהר"ק והר"א סבדי שיעבורא דאורייתא א"כ היאך פסקו דגבי ניזקין וגבי ב"ח דאפילו פ"י לו אם השנה אינו גובה כמר זוטרא ואביי כיון דשעמא דידהו הוא משום שיעבורא לאו דאורייתא ואינו אלא מדרבנן ולכך מיתומים אוקמה דאורייתא ולפי מה דק"י"ל שיעבורא דאורייתא ה"ה ראו' לכשיק הלכה ברבא

מדרבנן דמן התורה מקרקע נמי לא משעבדא וכיון דלא חלקו אלא מדרבנן ובדבריהם עבדי כמטלטלי וכן למ"ד שיעבורא דאורייתא נמי מן התורה ליכא חילוק בין מקרקע למטלטלי אלא מטלטלי נמי משעבדי מן התורה וכמ"ש הרשב"א בחידושו' לז"ק פ' הכותם ע"פ ובחידושו' סוף קידושין בענין שיעבורא דר"ג ז"ל והיכא דלא גבי בש"ס מטלטלי דיתמי אינו חורה דמדינא גבי אלא משום דלאו עיקר אסמכתא' למטלטלי ע"פ וא"כ הא דחלקו בין מטלטלי למקרקע אינו אלא מדבריהם ובגלשון חכמים

עבדי בכלל מטלטלי וז"ל וכו' דע"כ לא אמרין בגלשון חכמים עבדי בכלל מטלטלין אלא היבא דקרקע נופי' לא משעבדא אלא מדבריהם א"כ הא דהק"י שיעבד בקרקע אינו בכלל זה עבדים אכל היבא דמן התורה אדרבה מטלטלין ועבדים נמי מהני אלא שהחכמים הפקיעו מטלטלין מדין חורה אכל מנה לן שהפקיעו עבדים מדין חורה לית' וכד דייקא אשכחא דגש בכה"ג נמי עבדי בכלל מטלטלי ודאי' מלשון הר"א פ"ק דב"ק וז"ל ואע"ג דעבדי כמטלטלי אין נקין אבד קרקע משום דניידי ויש בהם דעת וכו' ואם העבדים עומדין בחון הקרקע נקין ע"ש הקרקע נקין אבד וגם נקין חוקה כההיא דאמר מר עמר שדו וכו' ואע"ג דק"י"ל עבדי כמטלטלין במילי דאורייתא מודה ר"ג וקנין חוקה דאורייתא הוא פ"ס והרי עבדים דנקין אג"ק אפי' דמטלטלין נמי אינו אלא מדרבנן וא"כ מהיכי חתי' יהיו עבדים נקין אג"ק ובשלמא מטלטלי דאינו נקנה אבד עבדים ניחא משום דנקין קל דאפי' אג"ק מדאורייתא לא מהני ובגלשון חכמים לא הוי אלא אג"ק ולא אבד עבדים אכל הא דעבדים נקין אג"ק ז"ל דה"י בגלשון חכמים שחקנו מטלטלין נקין אבד קרקע כוונת נמי לעבדים דהוא בכלל מטלטלי והוא בין לגריעותא בין למעלותא עבדי בכלל מטלטלין בגלשון חכמים וא"כ ה"ה אפי' למ"ד שיעבורא דאורייתא כיון דחילוק דיש בין מטלטלין לקרקע מחקת חכמים הוא דמדאורייתא גם מטלטלין משעבדי וא"כ בגלשון חכמים מטלטלי ועבדים דין אחד להם בכל ענין ואדרבה מה שגור בפי העולם להקשות בדבריו חו' פ"ק דמלוא שכתב למ"ד שיעבורא לאו דאורייתא מודה במקלף להי' ישבע כיון דה"ל שיעבד קרקעות וחיובי' שחל השעבוד או שאין לו קרקע והקשו בזה הא דאמרין שבועת ד' סה"י בין שניהם ולא בין היורשין היבא משכחת לה אי' בדאי' ל"י קרקע ה"ל כפירה שיעבד קרקע ואי' במחל השעבוד או שאין לו קרקע א"כ מטלטלי דיתמי לא משעבדי ובמזמור' ל"י שראיתי קשיא זו בחידושי' הר"ן לשבועת ותיקן גנון שיעבד לו מטלטלי אג"ק מיהו לפי מ"ש חו' והר"א דאג"ק אינו חורה א"כ ליכא למימר בל"א. ולפי מ"ש הרשב"א לק"מ דמן התורה מטלטלי דיתמי נמי משעבדי ואחי' הנכון מוה"ר יודא כהן ש"ן הקשה מהא דאמרין פ' שבועת עדות דף ל"ב אחר ר"פ הכל מודים בעד מיתה שהוא חייב ואמרין ענה ש"מ משביע עדי קרקע חייב ופירש' משום דעד מיתה עד קרקע הוא שהכתובה אינו נגבה אלא מן הקרקע ומשני דתפס' מטלטלי ושם דף ל"א אינה נוגסת אלא בראוי להעיד אחר ר"פ לאפוקי מלך ור"א בר יעקב אחר לאפוקי משחק בקוביא מ"ד מלך אכל משחק בקוביא מדאורייתא מחוי' הוי ורבנן הוא דפסלוהו ע"פ וא"כ כיון דמן התורה עד מיתה נמי ראוי למטלטלי כיון דכתובה דאורייתא ומטלטלי דיתמי נמי משעבד מה"ט הרי הוא חייב לר"פ כמו משחק בקוביא כיון דמדאורייתא מהני והשכחי' לו לפי מ"ש חו' שם דף ל"א ד"ה ורבנן הוא דפסלוהו וז"ל ואע"ג דאחר לקמן רב פאה הכל מודים בעד מיתה שהוא חייב משום דרבנן אכשוריה ואינו בחר דרבנן בחר תרומיהו אזלין לחיובי' דהתם כיון דמדרבנן מושיל עדותו הרי י' כאל' הפסד מחון בזה שלא העיד והכא אפי' מדרבנן לא מהני עדותו מדי' כיון דמדאורייתא מהני מחייב עכ"ל וא"כ ניחא דודאי דס"ל משביע עדי קרקע חייב כיון דעד מיתה לא מהני אלא מדרבנן אלא דאזיל נמי בחר דרבנן לחייב ואי משביע עדי קרקע פסוק אין כאן חיוב לא מדאורייתא דעד מית' דרבנן ולא מדרבנן דהא תיקנו דמטלטלי לא משעבדי ואחי' הוסיף להקשות דחוס' לשיטתו' דעד מיתה אינו אלא מדרבנן אבד דעת הרשב"א בזה בחידושי' דס"ל עד מיתה נאמן מן התורה וא"כ דהרא קושיא לוחכת' ע"כ בזה השב"א דאפי' למ"ד עד מיתה נאמן מה"ט היינו להתורה לעלמא ומשום דהוי מלמא דעבדי לגלויי נאמן מה"ט אכל לגעין מחון ודאי אינו נאמן וביתאן אין האמין יורדין לנחלה על פיו ומה שנוטלת כתובתה היינו משום חנאי כתובה דכתב יד כהנאשתי' לנחלה הטלי כתובתך וזה הדרש אינו אלא הקנה חכמים כמו שכתב הנימוקי' וסוף דזה הדרש מהקנה חז"ל הוא ואינו מן התורה